TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. spalio 22 d.*

Byloje C-449/08

dėl *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Nyderlandai) 2008 m. spalio 8 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2008 m. spalio 13 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

G. Elbertsen

prieš

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro penktosios kolegijos pirmininko pareigas einantis kolegijos pirmininkas E. Levits, teisėjai A. Borg Barthet (pranešėjas) ir M. Ilešič,

* Proceso kalba: olandų.

generalinė advokatė J. Kokott,
kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir M. de Mol,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos M. Lumma ir J. Möller,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos F. Clotuche-Duvieusart ir B. Burggraaf,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su 2003 m. rugsėjo 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1782/2003, nustatančio bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančio tam tikras paramos schemas ūkininkams bei iš dalies keičiančio Reglamentus (EEB) Nr. 2019/93, (EB) Nr. 1452/2001, (EB) Nr. 1453/2001, (EB) Nr. 1454/2001, (EB) Nr. 1868/94, (EB) Nr. 1251/1999, (EB) Nr. 1254/1999, (EB) Nr. 1673/2000, (EEB) Nr. 2358/71 ir (EB) Nr. 2529/2001 (OL L 270, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 40 t., p. 269), 42 straipsnio 4 dalies išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą tarp G. Elbertsen ir *Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit* (Žemės ūkio, gamtos apsaugos ir maisto kokybės ministras; toliau – ministras) dėl teisių į bendrąją išmoką skyrimo iš nacionalinio rezervo.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

Reglamentas Nr. 1782/2003

3 Vykdant bendros žemės ūkio politikos reformą, Europos Sąjungos Taryba priėmė Reglamentą Nr. 1782/2003, nustatantį bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrą žemės ūkio politiką bei tam tikras paramos ūkininkams schemų taisykles.

4 Reglamente Nr. 1782/2003, be kita ko, nustatoma ūkininkų pajamų rėmimo schema. Šio reglamento 1 straipsnio antroje įtraukoje ji apibūdinama kaip „bendrosios išmokos schema“. Ši schema reglamentuojama to reglamento III dalyje.

5 Reglamento Nr. 1782/2003 33 straipsnyje išvardijami atvejai, kada ūkininkai gali pasinaudoti bendrosios išmokos schema. Jame numatoma:

„Reikalavimų atitikimas

1. Ūkininkai gali naudotis bendrosios išmokos schema, jei:

a) 38 straipsnyje nurodytu referenciniu laikotarpiu jiems buvo skirta išmoka pagal bent jau vieną VI priede nurodytą paramos schemą,

<…>“

6 Šio reglamento 37 straipsnio 1 dalyje numatoma:

„Referencine suma laikoma trejų metų bendros išmokų, kurios buvo paskirtos ūkininkui pagal VI priede nurodytas paramos schemas, sumos vidurkis, apskaičiuotas ir patikslintas pagal VII priedą kiekvienais 38 straipsnyje nurodyto referencinio laikotarpio kalendoriniais metais.“

7 Reglamento Nr. 1782/2003 33 straipsnio 1 dalyje ir 37 straipsnio 1 dalyje minimas referencinis laikotarpis yra apibrėžtas šio reglamento 38 straipsnyje. Referencinis laikotarpis apima 2000, 2001 ir 2002 kalendorinius metus.

8 Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 1 ir 4 dalyse numatoma:

„1. Valstybė narė, padariusi visus įmanomus sumažinimus pagal 41 straipsnio 2 dalį, pereina prie referencinės sumos linijinio procentinio dydžio sumažinimo, kad būtų sudarytas nacionalinis rezervas. Sumažinama ne daugiau kaip 3 %.

<…>

4. Valstybės narės, remdamosi objektyviais kriterijais ir užtikrindamos vienodas sąlygas ūkininkams bei vengdamos rinkos ir konkurencijos iškraipymo, naudoja nacionalinį rezervą referencinėms sumoms, skirtoms ūkininkams, atsidūrusiems specialioje padėtyje, kurią turi apibrėžti Komisija 144 straipsnio 2 dalyje nurodyta tvarka, nustatyti.“

Reglamentas (EB) Nr. 795/2004

9 Pagal 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 795/2004, nustatančio išsamias bendrosios išmokos schemos, pateiktos Tarybos reglamente (EB) Nr. 1782/2003, nustatančiame bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančiame tam tikras paramos schemas ūkininkams, įgyvendinimo taisykles, su pakeitimais, padarytais 2004 m. spalio 29 d. Komisijos reglamentu Nr. 1974/2004 (OL L 345, p. 85; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 44 t., p. 226; toliau – Reglamentas Nr. 795/2004), devintą konstatuojamąją dalį:

„Siekiant palengvinti nacionalinio rezervo administravimą, derėtų užtikrinti nacionalinio rezervo vadybą regioniniu lygiu, išskyrus atvejus, į kuriuos daroma nuoroda Reglamento (EB) Nr. 1782/2003 42 straipsnio 3 dalyje, kai tinka, ir to reglamento 42 straipsnio 4 dalyje, jei valstybės narės yra įpareigotos paskirstyti teises į išmokas.“

10 Reglamento Nr. 795/2004 tryliktoje konstatuojamojoje dalyje numatoma:

„Reglamento (EB) Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalies nuostatos leidžia Komisijai apibrėžti tam tikras specialias padėtis, kurios suteikia teisę nustatyti referencines sumas tam tikriems ūkininkams, atsidūrusiems padėtyje, kuri užkirto kelią referenciniu

laikotarpiu pilnai ar iš dalies gauti tiesiogines išmokas. Todėl būtų tikslinga išvardyti tas specialias padėtis kartu numatant taisykles tam, kad tas pats ūkininkas negalėtų pasinaudoti sukauptomis iš įvairių teisių į išmokas išmokomis, nepažeidžiant galimybės Komisijai į tą sąrašą įrašyti papildomus atvejus, jei tokių paaiškėtų. Be to, valstybėms narėms turėtų būti paliekama galimybė lanksčiai nustatinėti referencines sumas."

11 Pagal Reglamento Nr. 795/2004 18 straipsnio 1 dalį:

„Reglamento (EB) Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalyje „specialioje padėtyje atsidūrę ūkininkai" – tai šio reglamento 19–23 straipsniuose nurodyti ūkininkai."

12 Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsnio 1 dalyje nustatoma:

„Iki 2003 m. rugsėjo 29 d. investavęs į gamybos pajėgumus ar įsigytą žemę pagal 2–6 straipsniuose nustatytus reikalavimus ūkininkas gauna teises į išmokas, apskaičiuotas dalijant valstybės narės, remiantis objektyviais kriterijais ir užtikrinant vienodas sąlygas ūkininkams bei vengiant rinkos ir konkurencijos iškraipymo, nustatytą referencinę sumą iš hektarų skaičiaus, ne didesnio negu jo įsigytų hektarų skaičius."

Nacionalinės teisės aktai

13 2006 m. Reglamento dėl Bendrijos žemės ūkio politikos – Pajamų rėmimas (Regeling GLB-inkomenssteun 2006, toliau – Regeling) 16 straipsnyje, be kita ko, numatoma:

„1. Teisės į išmokas iš nacionalinio rezervo gali būti skiriamos tik šiems asmenims:

<…>

c) ūkininkams, pagal Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsnį investavusiems į gamybos pajėgumus ar įsigijusiems žemės, jeigu ministras mano esant pakankamai įrodymų, kad jie pagal Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsnį vėliausiai 2004 m. gegužės 15 d.:

— investavo į tvartus arba juos išsinuomojo mažiausiai šešeriems metams,

— įsigijo žemės arba ją išsinuomojo mažiausiai šešeriems metams,

— įsigijo galvijų, už kuriuos gali būti mokamos Reglamento Nr. 1782/2003 VI priede nurodytos tiesioginės išmokos;

<…>

d) ūkininkams, pagal Reglamento Nr. 795/2004 22 straipsnį išsinuomojusiems arba įsigijusiems žemės, jeigu ministras mano esant pakankamai įrodymų, kad jie šią žemę išsinuomojo arba įsigijo vėliausiai 2004 m. gegužės 15 d.;

<…>

2. Ūkininkams 1 dalies b–d punktų prasme teisės į išmokas iš nacionalinio rezervo gali būti skiriamos tik tuomet, jeigu:

a) jie dėl investicijų į gamybos pajėgumus, turto įgijimo arba žemės, už kurią gali būti mokamos išmokos, Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 2 dalies prasme, įsigijimo arba išsinuomojimo paskesniais kalendoriniais metais turi daugiau:

i) vietų tvartuose;

ii) gyvulių, už kuriuos gali būti mokama Reglamento Nr. 1782/2003 VI priede nurodyta tiesioginė išmoka,

<…>

nei turėti gamybos pajėgumai arba žemės plotai referenciniu laikotarpiu;

b) jie dėl to pagal skaičiavimus, atliktus remiantis 17 straipsniu, gavo daugiau tiesioginių išmokų ir

c) šie papildomi gamybos pajėgumai arba žemės plotai dar nesuteikia teisės pripažinti teises į išmokas arba į referencines sumas remiantis referenciniu laikotarpiu.

3. Prašymai pripažinti teises į išmokas iš nacionalinio rezervo turi būti pateikiami 11 straipsnyje nustatyta tvarka.“

14 Regeling 17 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatoma:

„1. Papildomos referencinės sumos ūkininkams 16 straipsnio 2 dalies prasme apskaičiuojamos pagal tokį metodą:

a) pagal Reglamento Nr. 1782/2003 VI priede įtvirtintas paramos taisykles išmokėtų tiesioginių išmokų padidėjimas kitais metais, palyginti su referenciniu laikotarpiu, kaip investicijų į atitinkamus gamybos pajėgumus, turto įgijimo, žemės įsigijimo arba išsinuomojimo išdava, apskaičiuojamas pagal Reglamento Nr. 1782/2003 VII priede aprašytą metodą;

b) apskaičiavimo pagal a punktą rezultatas sumažinamas 500 eurų suma, kuri proporcingai padalijama įvairioms pagal a punkte nurodytas paramos taisykles gautoms papildomoms sumoms;

c) pagal b punktą apskaičiuotos papildomos sumos padauginamos iš ministro nustatytos procentinės normos. Ministras paskelbia šią normą įsakymu *Staatscourant* (Nyderlandų oficialusis leidinys).

2. Nukrypstant nuo 1 dalies ir 16 straipsnio 2 dalies, ūkininko prašymu, apskaičiuojant papildomą referencinę sumą už pagrindą imami antrieji metai po investicijų į gamybos pajėgumus arba turto įgijimo, žemės įsigijimo arba išsinuomojimo, bet vėliausiai 2005 m., jeigu ministras mano esant pakankamai įrodymų, kad ūkininkas pirmaisiais metais po investicijų negalėjo panaudoti visų atitinkamų gamybos pajėgumų arba žemės.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15 Nyderlandų ūkininkas G. Elbertsen 2004 m. laikė keturias aveles, 2001 m. – tris, o 2002 m. – vienuolika. Per šį laikotarpį jis už jas tiesioginių išmokų negavo.

16 2002 m. gruodžio 20 d. ilgalaikės nuomos sutartimi jis išsinuomojo 1,29 ha dydžio ganyklai skirtą žemės sklypą, o kitais metais perstatė anksčiau kaip sandėlį naudotą pastatą į tvartą.

17 2003–2005 metų laikotarpiu jis laikė 20 avelių ir todėl galėjo kiekvienais metais gauti už jas išmoką, kurios bendra suma siekė 440,40 eurų.

18 2005 m. rugsėjo 6 d. G. Elbertsen, nurodydamas investicijas į tvartus, aveles ir žemės sklypus, padavė prašymą dėl teisių į išmokas iš nacionalinio rezervo.

19 2006 m. spalio 13 d. raštu ministras jam atsakė, kad nors jis dėl šių investicijų neabejotinai tenkina teisių į išmokas iš nacionalinio rezervo skyrimo sąlygas, apskaičiuotos papildomos tiesioginės išmokos yra mažesnės nei nacionalinio įstatymo nustatyta 500 eurų riba ir dėl to jam negali būti skirtos teisės į išmokas iš nacionalinio rezervo.

20 2006 m. gruodžio 15 d. sprendimu ministras nustatė nulio eurų vertės G. Elbertsen priklausančių išmokų vertę.

21 G. Elbertsen padavus skundą, 2007 m. balandžio 24 d. sprendimu ministras patvirtino savo sprendimą neskirti jam teisės į išmokas iš nacionalinio rezervo.

22 2007 m. gegužės 1 d. pareiškimu G. Elbertsen pateikė skundą *College van Beroep voor het bedrijfsleven* dėl 2007 m. balandžio 24 d. sprendimo.

23 Skunde jis tvirtina, kad nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią yra taikoma 500 eurų riba, sudaro nevienodas sąlygas smulkiesiems ūkininkams ir todėl prieštarauja Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsniui bei Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsniui. Be to, jis tvirtina, kad Regeling 17 straipsnio 1 dalies b punktas prieštarauja teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principams, nes tuo metu, kai jis investavo, nebuvo nustatyta jokia riba. Galiausiai G. Elbertsen teigia, kad Reglamentas Nr. 795/2004 jam suteikia teises į išmokas iš rezervo fondo ir draudžia taikant valstybės narės nustatytą referencinės sumos apskaičiavimo taisyklę visiškai iš jo atimti teisę gauti tokias išmokas.

24 Manydamas, kad jo nagrinėjamos bylos baigtis priklauso nuo to, kaip bus aiškinamos taikytinos Bendrijos teisės nuostatos, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar <…> Reglamento <…> Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama kaip suteikianti valstybėms narėms diskreciją nustatyti nulio eurų referencinę sumą ir neskirti teisių į išmokas iš nacionalinio rezervo ūkininkui, esančiam specialioje padėtyje <…> Reglamento <…> Nr. 795/2004 21 straipsnio prasme?

2. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tuomet Bendrijos teisė nedraudžia taikyti nuostatos, kaip antai Regeling <…> 17 straipsnio 1 dalies b punktas, pagal

kurią prieš nustatant referencinę sumą, remiantis kuria skiriamos teisės į išmokas iš nacionalinio rezervo, iš sumos, kuria padidėja papildomos išmokos investavus į gamybos pajėgumus arba įsigijus žemės, atimama 500 eurų suma?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

25 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji suteikia valstybėms narėms diskreciją nustatyti nulio eurų referencinę sumą ir neskirti teisių į išmokas iš nacionalinio rezervo ūkininkui, esančiam specialioje padėtyje Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsnio prasme.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

26 Rašytinėse pastabose Nyderlandų ir Vokietijos vyriausybės bei Komisija teigia, kad Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalis, skaitoma kartu su Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsniu, valstybėms narėms tokią diskreciją suteikia, jei referencinė suma yra nustatyta remiantis objektyviais kriterijais, ja sudaromos vienodos sąlygos ūkininkams, neiškraipoma rinka ir konkurencija.

Teisingumo Teismo atsakymas

27 Visų pirma reikia priminti, kad vadovaujantis Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalimi, skaitoma kartu su Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsniu, pagal bendrosios išmokos schemą valstybės narės turi sudaryti nacionalinį rezervą, kad būtų atsižvelgta į ypatingas situacijas. Pagal šio straipsnio 4 dalį valstybės narės, remdamosi objektyviais kriterijais ir užtikrindamos vienodas sąlygas ūkininkams bei vengdamos rinkos ir konkurencijos iškraipymo, naudoja nacionalinį rezervą referencinėms sumoms, skirtoms ūkininkams, atsidūrusiems specialioje padėtyje, nustatyti.

28 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad, kitaip negu Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 3 ir 5 dalyse, kuriose valstybėms narėms akivaizdžiai suteikiama galimybė pasirinkti, ar naudoti nacionalinį rezervą tose nuostatose numatytose situacijose, šio straipsnio 4 dalis įpareigoja valstybes nares nustatyti referencines sumas, skirtas ūkininkams, atsidūrusiems specialioje padėtyje. Tokioje padėtyje, pavyzdžiui, yra ūkininkai, kurie investavo į gamybos pajėgumus ar iki 2004 m. gegužės 15 d. nusipirko žemės.

29 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad remiantis tiek Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalimi, tiek Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsnio 1 dalimi *a priori* matyti, kad valstybė narė gali nustatyti nulio eurų referencinę sumą.

30 Pagal Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsnio 1 dalį ūkininkams, apie kuriuos kalbama šioje nuostatoje, skiriamos teisės į išmokas yra apskaičiuojamos remiantis valstybės narės nustatytomis referencinėmis sumomis. Iš to matyti, kad nacionalinėje teisėje, jei ji nepanaikina teisės į referencinės sumos nustatymą, vis dėlto gali būti numatyta, kad tam tikrais atvejais apskaičiuojant teises į išmokas referencinė suma yra lygi nuliui eurų.

31 Negalima teigti, kad tai prieštarauja Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsnio 1 daliai, kuri, aiškinama atsižvelgiant į šio reglamento devintą konstatuojamąją dalį, įpareigoja valstybes nares pagal Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalį paskirti atitinkamiems ūkininkams teises į išmokas.

32 Iš tikrųjų, kaip aiškiai matyti iš Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsnio 1 dalies ir Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalies, nustatydamos skirtinas referencines sumas valstybės narės naudojasi tam tikra laisve. Tokį aiškinimą patvirtina ir Reglamento Nr. 795/2004 trylikta konstatuojamoji dalis.

33 Nepaisant to, kaip numatoma šiose nuostatose, valstybės narės turi vadovautis objektyviais kriterijais, sudaryti vienodas sąlygas ūkininkams, neiškraipyti rinkos ir konkurencijos.

34 Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, jog ši nuostata suteikia valstybėms narėms diskreciją nustatyti nulio eurų referencinę sumą ir neskirti teisių į išmokas iš nacionalinio rezervo ūkininkui, esančiam specialioje padėtyje Reglamento Nr. 795/2004 21 straipsnio prasme, jei ši suma yra nustatoma vadovaujantis objektyviais kriterijais, ja sudaromos vienodos sąlygos ūkininkams, neiškraipoma rinka ir konkurencija.

Dėl antrojo klausimo

35 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Bendrijos teisė nedraudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią prieš nustatant referencinę sumą, remiantis kuria paskiriamos teisės į išmokas iš nacionalinio rezervo, iš sumos, kuria padidėja papildomos išmokos investavus į gamybos pajėgumus arba įsigijus žemės, atimama 500 eurų suma.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

36 Nyderlandų ir Vokietijos vyriausybės bei Komisija teigia, kad Bendrijos teisės nedraudžia taikyti tokios nuostatos.

Teisingumo Teismo atsakymas

37 Visų pirma reikia priminti, kad įgyvendindamos Bendrijos teisę valstybės narės turi ne tik laikytis atitinkamo reglamento nuostatų, bet ir paisyti bendrųjų Bendrijos teisės principų, kaip antai vienodo požiūrio, teisėtų lūkesčių apsaugos ir proporcingumo principai (šiuo atžvilgiu žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *JK Otsa Talu*, C-241/07, Rink. p. I-4323, 46 punktą).

38 Pagal Reglamento Nr. 1782/2003 42 straipsnio 4 dalį reikalaujama, kad referencinės sumos, skirtos ūkininkams, atsidūrusiems specialioje padėtyje, būtų nustatomos remiantis objektyviais kriterijais ir užtikrinant vienodas sąlygas ūkininkams bei vengiant rinkos ir konkurencijos iškraipymo.

39 Regeling 17 straipsnio 1 dalyje numatoma, kad referencinė suma yra apskaičiuojama pagal išmokėtų tiesioginių išmokų padidėjimą dėl investicijų į atitinkamus gamybos pajėgumus, turto įgijimo, žemės įsigijimo arba išsinuomojimo. Iš šios sumos atimama 500 eurų suma, kuri proporcingai padalijama įvairioms gautoms papildomoms sumoms ir padauginama iš ministro nustatytos procentinės normos. Taip apskaičiuota referencinė suma yra teisių į išmokas vertės, kurios yra skiriamos arba padidinamos, nustatymo pagrindas.

40 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata, pagal kurią apskaičiuojant referencinę sumą visiems ūkininkams, kurie kreipėsi į nacionalinį rezervą, ji sumažinama 500 eurų, yra bendro pobūdžio objektyviais kriterijais grindžiama priemonė, kuri nepažeidžia vienodo požiūrio principo, neiškreipia rinkos ir konkurencijos.

41 Kalbant apie vienodo požiūrio principą, reikia priminti, kad remiantis nusistovėjusia teismo praktika pagal bendrąjį vienodo požiūrio principą reikalaujama, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos – vienodai, nebent skirtingas vertinimas yra objektyviai pateisinamas (2006 m. liepos 11 d. Sprendimo *Franz Egenberger*, C-313/04, Rink. p. I-6331, 33 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

42 Šiuo atveju visi į nacionalinį rezervą kreipęsi ūkininkai yra panašioje situacijoje. Tai, kad 500 eurų sumos atėmimas gali labiau paveikti smulkųjį nei stambųjį ūkį, šiuo atžvilgiu neturi reikšmės. Tačiau ūkininkai, kurie kreipėsi į nacionalinį rezervą, nėra situacijoje, panašioje į ūkininkų, kurie pasinaudojo įprastomis išmokomis, situaciją, nes jie netenkina teisių į bendrąją išmoką skyrimo sąlygų.

43 Be to, reikia pažymėti, kad proporcingumo principas, kuris reikalauja, kad tikslo būtų siekiama mažiausiai suvaržančiomis priemonėmis, nedraudžia tokios nacionalinės teisės nuostatos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuria siekiama užkirsti kelią tam, kad įgyvendinant išmokų sistemą neatsitiktų taip, kad referencinės sumos būtų nereikšmingos ir visiškai neproporcingos valstybės narės patirtų administracinių išlaidų atžvilgiu (šiuo atžvilgiu žr. 1990 m. liepos 12 d. Sprendimo *Spronk*, C-16/89, Rink. p. I-3185, 28 punktą).

44 Taigi tam tikros Bendrijos teisės nuostatos suteikia valstybėms narėms diskreciją, kuri leidžia joms taikyti ribą, kurios nesiekiantys prašymai yra atmetami. Pavyzdžiui, valstybė narė gali nuspręsti nustatyti mažiausią ūkio, kuris gali kreiptis dėl teisių į išmokas nustatymo, dydį, tačiau mažiausias ūkis negali būti didesnis negu 0,3 ha. Be to, pagal 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 796/2004, nustatančio išsamias kompleksinio paramos susiejimo, moduliavimo ir integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, numatytų Tarybos reglamente (EB) Nr. 1782/2003 (OL L 14, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 44 t., p. 243), 70 straipsnį valstybės narės gali nuspręsti neskirti pagalbos, jeigu pagal vieną pagalbos paraišką išmokama suma yra ne didesnė kaip 100 eurų. Galiausiai 2001 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2529/2001 dėl bendro avienos ir ožkienos rinkos organizavimo (OL L 341, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 34 t., p. 344) 4 straipsnis suteikia valstybėms narėms tam tikrą diskreciją, leidžiančią nustatyti, kad minimalus gyvulių skaičius, už kuriuos pateikiama paraiška priemokai gauti, būtų ne mažesnis kaip 10 ir ne didesnis kaip 50.

45 Kalbant apie teisėtų lūkesčių principą, reikia priminti, kad bendrosios žemės ūkio politikos srityje ūkio subjektai negali turėti teisėtų lūkesčių, jog, kompetentingoms valdžios institucijoms naudojantis savo diskrecija, esama situacija išliks nepasikeitusi (minėto sprendimo *JK Otsa Talu* 51 punktas). Vadinasi, investicijos į gamybos pajėgumus ar žemės įsigijimas negali ūkio subjektui leisti remtis kokiais nors teisėtais lūkesčiais dėl šių investicijų atlikimo, kad jis galėtų teigti turįs teisę į referencinę sumą, skiriamą kaip tik dėl šių investicijų (šiuo atžvilgiu žr. minėto sprendimo *Spronk* 29 punktą).

46 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Bendrijos teisė nedraudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią prieš nustatant referencinę sumą, remiantis kuria skiriamos teisės į išmokas iš nacionalinio rezervo, iš sumos, kuria padidėja papildomos išmokos investavus į gamybos pajėgumus arba įsigijus žemės, atimama 500 eurų suma.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

47 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. 2003 m. rugsėjo 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1782/2003, nustatančio bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančio tam tikras paramos schemas ūkininkams bei iš dalies keičiančio Reglamentus (EEB) Nr. 2019/93, (EB) Nr. 1452/2001, (EB) Nr. 1453/2001, (EB) Nr. 1454/2001, (EB) Nr. 1868/94, (EB) Nr. 1251/1999, (EB) Nr. 1254/1999, (EB) Nr. 1673/2000, (EEB) Nr. 2358/71 ir (EB) Nr. 2529/2001, 42 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, jog ši nuostata suteikia valstybėms narėms diskreciją nustatyti nulio eurų referencinę sumą ir neskirti teisių į išmokas iš nacionalinio rezervo ūkininkui, esančiam specialioje padėtyje 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 795/2004, nustatančio išsamias bendrosios išmokos schemos, pateiktos Tarybos reglamente (EB) Nr. 1782/2003, įgyvendinimo taisykles su pakeitimais, padarytais 2004 m. spalio 29 d. Komisijos reglamentu Nr. 1974/2004, 21 straipsnio prasme, jei ši suma yra nustatoma vadovaujantis objektyviais kriterijais, ja sudaromos vienodos sąlygos ūkininkams, neiškraipoma rinka ir konkurencija.

2. Bendrijos teisė nedraudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią prieš nustatant referencinę sumą, remiantis kuria skiriamos teisės į išmokas iš nacionalinio rezervo, iš sumos, kuria padidėja papildomos išmokos investavus į gamybos pajėgumus arba įsigijus žemės, atimama 500 eurų suma.

Parašai.